Cenzurat

XLVIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1938. január. 1. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: DR. BOROS GYÖRGY.

Library of the
UNITARIAN S
FOR THE MINISTR
Berkeley

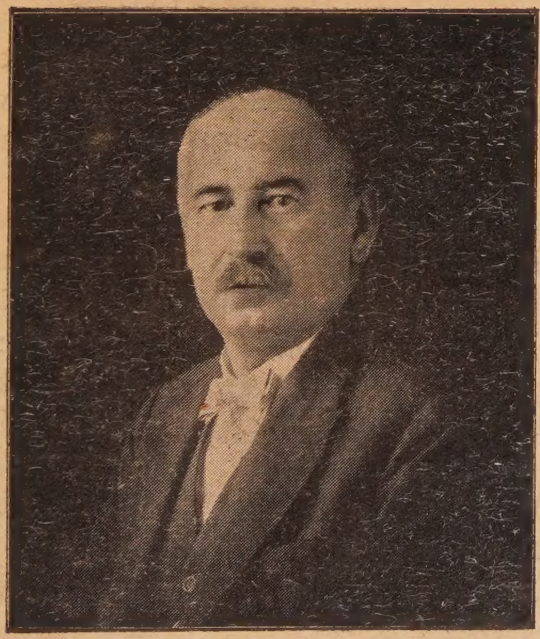

Dr. Elekes Dénes.
(1870–1937.)

Lásd a 11. oldalt.

n Lorian College

Sz.: 1/1938.
U. P.

Unitárius Püspöki Hivatal.
Cluj–Kolozsvár, 1938 jan. 1.

Újévi köszöntés

az összes anya-, társ- és leányegyházközségeinkben és szórványban élő hiveinkhez.

Mondom néktek: Amit könyörgéstekben kértek, higyjétek, hogy mindazt megnyeritek és meglészen néktek. *Márk 11 r. 24. v.*

Jézus intelme és tanitása szerint: feltétlen hit Istenben, alkalmazkodás az ő akaratához, lehet-e mélységesebb, lélekbemarkolóbb program az újesztendőre? Unitárius egyházunknak fenntartója, továbbfejlesztő ereje soha más nem lehet, mint megingathatlan hitünk. Isten jóságában, igazságosságában és könyörületességében, ugy, amint ezt Jézus példaadó életéből tanuljuk. Lehet-e nagyobb újévi ajándék a lélek számára, mint a biztos tudata annak, hogy mindnyájan egyen-egyen és összesen Istennek, a mi Atyánknak munkatársai vagyunk s, hogy Istennek tervei vannak velünk, amelyekbe beleilleszkedni, amelyekhez alkalmazkodni az emberi élet legfőbb tartalmát, létfeltételét adják.

Jobbat kivánni nem tudok, értékesebb újévi ajándékot el nem képzelek, kedves unitárius testvéreim, minthogy erősödjék meg a Ti hitetek, mélyüljön el a Ti imádságotok, hogy tudjatok igaz lélekkel, nyitott szivvel közeledni a mennyei Atyához, hogy minél többet törődjetek lelketek épségével, tisztaságával, mert igy lesztek az unitárius egyház méltó tagjai, Jézusnak igaz tanitványai. A tiszta, erős hitű, vallásos lélek az alapja és a forrása a szeretetnek, a jóságnak és minden elképzelhető emberi erénynek. Ez a lélek fogja megtartani az unitárius egyházat, s ez fog megtartani Titeket egyenként is.

Ebben a bizó reményben kivánok mindnyájatoknak boldog újesztendőt.

Atyafiságos üdvözlettel:

Dr. Varga Béla,
egyházi főjegyző.

Az én hitvallásom.

Az oxfordi unitárius nemzetközi konferencia visszhangja egy erdélyi unitárius faluban.

Hiszek az Istenben.
Én csak porszem vagyok. Csak parányi porszem,
E végtelenné nőtt világmindenségben.
Halandó testemben halhatatlan lelkem,
Ezt a drága kincset az Istentől nyertem.
Kinek a hatalma világalkotásban,
Fönsége tündöklik csillagragyogásban.
Éltető melege a napnak fényében.
Ott ragyog, ott van ő mindnyájunk szivében.
Benn a lélek mélyén ő a legfőbb érték;
Ő, az örök jóság, Ő az örök szépség.
Életem utain, — érzem, — hogy ő vezet;
Száz botlás után is megbocsát és szeret.
— — — — — — — — — — — — — — — —
El nem hagyom soha ezt az Isten-kezet.

Hiszek a Jézusban.
Amire az ember kezdet óta vágyott:
Tőle tanultam a legszebb imádságot.
Tőle nyer a lelkem emelkedettséget,
Mikor hallom s élem a Hegyi beszédet.
Oly fönséges példa hitben, szeretetben;
Életet képzelni nem lehetne szebben.
Ünnep, mikor hallom evangéliumát,
Ott vagyok boldog a Jézus lábainál.
Példáját követni, legfőbb törekvésem.
Ő marad örökké legfőbb eszményképem.

Hiszek az emberben.
„Küzdelem a létért!“ Ez az ős vallása;
De van eszménye is — és van imádsága.
Ma tán oltárt rombol. Ledönti a régit,
De holnap hozzáfog, s annál szebbet épit.
A keresztény hitet bármily próbák érjék,
Hiszem, hogy fönnmarad az igazi érték.
Hiszem, egykor fölér a tökély fokára,
Hol megérzi lelke: ez Isten országa.
Hol senki se lesz a másnak ellensége,
Mert más a vallása, vagy más nemzetsége.
Nem hull háborukban ártatlanok vére,
Béke lesz a földön, egyszer, világbéke,
Mikor minden népek tiszteletben tartják
A vallásszabadság dicső lobogóját.

Lehet, némelyeknek ez csak tünő álom,
De én hiszem, s vallom. Ez a hitvallásom!

Báró József.

Prófétáljatok.

— Újévi gondolatok. —

Kezembe veszem a bibliát, olvasom Jézus félig dorgáló, de ugyanakkor önérzetet keltő felemelő szavait: ti vagytok a világ világosságai.

Nézem a kis gyermekek várakozó arcát, a karácsonyi ünnepek hatása alatt, látom az édesapák és anyák hitsugarától ragyogó szemeit, önkéntelenül eszembe jutnak Balázs Ferenc önérzetes szavai: az unitárius nép tömegének büntudata nincs.

Olvasom báró Wesselényi Miklósnak az őt köszöntő kolozsvári unitárius diákokhoz intézett elismerő nyilatkozatát: Tisztelem önöket és nagyra becsülöm iskolájukat és ezt vigyék el társaiknak . . . Önök már nevelésüknél fogva mentve vannak mindenféle babonától.

Fülembe csengnek Perczelné Kozma Flóra nőapostolunk bizalmat keltő szavai — ki arra volt büszke, hogy nem unitáriusnak született, hanem a lelki kényszer hatása alatt lett unitáriussá — ha valahol a világon valami felemelő történik, az észrevétlenül is az unitárius eszme diadalát szolgálja.

Mikor ezek a gondolatok lelkemet betöltik és Istenemet áldom, hogy unitárius vagyok, bekopog szobámba egy hivem — ki még kevéssel ezelőtt más vallásu volt — kölcsönös üdvözlések után elmondja, hogy Debrecenbe megy szüleit meglátogatni. Ragyogó arccal azt is elbeszéli, hogy mily nagy örömmel fogja szüleit meg testvéreit az unitárius vallás szépségeivel megismertetni s ha lesz unitárius istentisztelet, akkor elviszi arra őket. Lelki örömmel hallgattam vallásunk iránt megnyilatkozó öntudatos szeretetét s szükségesnek éreztem megismertetni vele történelmünk ama kimagasló eseményét, mikor 1569 nov. 20.-án Bazilius István kolozsvári unitárius papunk akkor, midőn Erdély az unitárius eszméknek már majdnem behódolt, fényes állását otthagyta, a nélkülözést és a gúnyt vállalva a szeretet jelszavával meghóditotta a nagy magyar Alföldet, sőt a Dunántúl nagy részét is.

Figyelmeztettem arra a tényre, hogy az unitárizmus a multban is a szeretettel hóditott és ez nem legenda, amint szeretik állitani a történelmet nem ismerők. Fényes bizonyiték erre Pokoly József református történetiró megállapitása: mig a mieink a fejedelemtől mindig az unitáriusok megbüntetését kivánták, az unitáriusok arra kérték a fejedelmet, hogy ha legyőzetnek, őket büntesse meg, de ellenfelüknek bántalmazása ne legyen.

Unitárius Testvérem, ki nem mentél keresztül lelkiküzdelmen, mert születésednél és neveltetésednél fogva magaddal hoztad az unitárizmus tiszta eszméjét; kérdezlek az 1938 év kezdetén, gondoltál-e arra, hogy mily nagy kincset birsz és tettél-e valamit annak érdekében, hogy ez a kincs, az unitárius eszme, a világ közkincsévé legyen?

Ezzel a gondolattal üdvözlöm minden unitárius Testvéremet és kivánok boldog újesztendőt. *Buzogány Kálmán.*

Sóhajok szigetén.

Az amerikai partok közelében áll ez a sziget. Eredetileg máskép nevezték ugyan, de a hányt-vetett életsors akasztófahumora a köztudatba igy vitte át. A bevándorlók huzamos időn keresztül kénytelenek e szigeten tétlen várakozásban senyvedni, mig a közbiztonság feltételül szabott próbáját kiállva az áhitozott ujvilág kapuja előttük kitárulhat. Aki csak egyszer is utazott valaha világéletében s barátságtalan, rideg várótermekben volt kénytelen vesztegelni célirányos, sürgős utja ellenére, az tudhatja, mit jelent a kényszerü vesztegzár egy félreeső, kopár szigeten.

Mennyi nehéz sóhajtástól terhes a levegő, mennyi békétlenség keseriti az életet itten egy örökkévalóságnak tetsző hosszu vizsgálat alatt, a remény és aggodalom, a szerencse és sötét végzet lélekvesztőjén hányattatva, mig egy hullám véletlenül partra dob — szegény vándora e földtekének — vagy talán nagyobb szerencsédre végérvényesen elsodor!

A puha kényelem karjain nevelkedett kényes természet, amelyik csodálkozni még nem felejtett el, elrémült képpel ébredez a megdöbbentő valóságra: hát ilyen emberi sors is lehetséges?

Fájdalom, a sóhajok szigete még mindig áll, sőt egy idő óta határai boszorkányos módon kiterjedtek s gigászi méretekben kinyultak a végtelen tengerben. Széles, nagy földdarabok, egész világrészek jutottak zord klimája alá. Még a hajdani édenkert is, az a földsáv, hol egykor az emberiség bölcsője ringott, ma sóhajok szigetévé vált. „Mosoly országa" csak képzeletben, az operett szinpadokon él. Valóságban jégmezőkön járunk s lelketrázó szomorusággal érezzük, hogy „nevetés közben is fáj a sziv." A sóhajok állandóan sürü rajokban emelkednek a földről, mint a tenger mély öléről felzavart sirálycsapat, egészen elsötétitve az égboltozatot s annak fényét elveszitvén, fáradtan és erőtlenül hanyatlanak ismét vissza.

A tenger szárnyasainak is kell egy szilárd pont, a hullámokból kiemelkedő sziklahát, ahol nyugodtan állhatják a csapkodó sötét vihart. A lélek szárnyainak kemény támaszt, erőt ád a hit. Hit a nehéz csöppeket felszáritó, áldott napfényben, a virrasztó és soha nem szunnyadó Gondviselésben. Hit az ember jövőjében. Hihetetlenül erős, nagy dolgokra képes az ember e kincs birtokában. De fáradtan, koldusszegényen vonszolja keresztjét, ha e drága kincset elrabolták tőle. Kérdés tárgya se lehet, hogy ki bir el többet, az állat, vagy az ember. Nincsen olyan állati nyers erő, mely azt a fájdalmat elviselni tudná, mit a sors, ez a gonosz mostoha az emberi léleknek kiosztott. Sulya alatt ez is bizonyára menthetetlenül összeroppanna, ha nem látná, nem érezné azt a megtartó sugarat, mely a legrémesebb éjszaka homályát is áttöri fényével.

Puszta kitartás dolgában is erősebb az ember. Évekkel ezelőtt egy angol versenyző fogadást tett, hogy a legkiválóbb versenylónál tovább birja a gyaloglást. És megnyerte a fogadást. Valóban legyőzte a versenylovat, mert a külső erőn felül a belső értéket, a lélek erejét is számitásba vette. Előre sarkalló hit nélkül nincsen győzelem, fennmaradás. Világhires főmunkában az irói meglátás is azzal érvel, hogy az ősmagyarság utolsó pogány ellenállása a hóditó kereszténységgel szemben azért omlott össze, mert az uj mozgalomnak hite volt, mig a nemzeti hagyományt védő pogányok, — bár szilaj erejükkel egy félvilággal dacolhattak volna, — magukba roskadva, elsötétült kebellel állottak a morajló tenger partján.

A mai kornak különösen szüksége van a hitre. Mert vigasztaló, fölemelő ereje van. Mert épiteni, alkotni képes s a romboló szellem karjait lefogja.

Szükségünk van arra a kézre, mely a mennyei lajtorját földre nyujtva fölfelé segit. De nincs szükségünk a vallási képzelet féktelen tulhajtására, mely egy másik veszélybe, tétlen álmodozásba dönt, mely eszelős módon mindig az eget fürkészi, vakká tesz és kihuzza lábaink alól a földet. A való élettel mindig számolni kell. Követelményeit büntetlenül ignorálni, elhanyagolni nem lehet. Különben ugy járhatunk, mint az a francia csillagász, (Tycho de Brahe) aki éjjeli utján a csillagok járása szerint akart eligazodni s megparancsolta kocsisának, hogy hajtson arra, amerre a göncölszekerének rudja látszik. Mikor igy mentek árkon-bokron keresztül, végül is egy mély árokba zuhantak. *„Jó Uram“*, — szólt a kocsis, zuzott tagokkal nagy nehezen feltápászkodva — *„lehet, hogy az égen jól kiismered magad, de itt a földön bolond vagy“*.

Szines légvárak épitése, „kancsalul festett egekbe“ néző ábrándozás még egy népet sem tett naggyá, boldoggá. Az égnek magasságát csak ugy érhetjük el, ha a földet megbecsüljük s rajta leszünk, hogy minden kopárság felviruljon. A feladat nem könnyü azon a kicsiny nyelvszigeten, hová sorsunk vetett. Az óvilág elmerült mögöttünk, az ujvilág kapui még mindig zárva vannak. A vér- és kulturközösség egymásra utaló parancsát annál inkább kell éreznünk, minél dühösebben nyaldossák a gyülölet hullámai partjainkat. Örökös sopánkodás ép ugy nem vezet célhoz, mint a vérmes remények, tervek kovácsolása.

Nehéz időkben nagyobb éberség és buzgalom kivántatik. Fenyegetheti termésünket a zivatar, azért a munka meg nem állhat. Az irás szerint „aki a szelet nézi, az nem vet s aki a sürü fellegre tekint, az nem arat.“ Amit a jelen megtagad, azt a jövő — erős kitartással — bizonyára nem fogja elperelni tőlünk. Fárasztóan nehéz az előrejutás. Sok a mesterséges akadály. De megyünk a küldetés nagy célja felé. A betlehemi csillag biztató fényt hint előnkbe. Sóhajok szigetén ülve nem

feledjük a tanitást a száraz ágon hallgató, csüggedt madárról. Nem feledjük az igét s a napok bántásai között a türelmetlen zaklatásra: meddig ültök? mire vártok? — a kapukra nézünk az apostol hitével válaszolva: *„Uj eget és uj földet várunk, melyben lakozik az igazság“.* *Keresztesi Dénes.*

Alkotó munka a háromszéki egyházkörben.

Utóbbi időben, már hivatásból kifolyólag is az eddiginél nagyobb figyelemmel kisérjük az egyházközségek életét. Nem titkolhatjuk el az örömöt, melyet tárgyilagos szemlélődés közben a megmaradás és fejlődés érdekében a háromszéki egyházkörben a megujulás képe okoz. Látjuk a sokszorosan megszaporodott munkát és a védelemre való hathatós felkészültséget, mely a kisebbségi sorssal együtt jár. Megnyugvással tapasztaljuk a kötelességtudat fokozódó erejét mely a belső emberek részéről a hivekkel szemben megnyilvánul.

De nem kisebb örömöt okoz népünknek unitárius hitünkhöz és unitárius egyházunkhoz való őszinte ragaszkodás is. Ha még mindig találkozunk is egyeseknél közönnyel, sőt meg nem értéssel is; ha meglepetésekben is van részünk, mert talán éppen abban csalódunk, akibe nagy bizalmat helyeztünk, egészben véve a sok nyomorgattatás és gyötörtetés ellenére is aggodalomra nincsen ok. Olyan egyháztag, aki unitárius hitét és unitárius egyházát elhagyná s ezzel hitbuzgó elődeit és a saját multját megtagadná, Istennek hála kevés akad. S ha akad, rendesen megbánja és keservesen megsiratja könnyelmü lépését s nem egy el nem titkolható módon visszakivánkozik a megtagadott hittestvérek közé, viszont egyházunk és hitünk iránt az érdeklődés nő.

Aki csak valamennyire is értelmes, gondolkozni szerető, müvelt embernek tartja magát, tudja, hogy az unitárius vallás a legtisztább vallás, melyet olyanok is vallanak, akik más felekezethez tartoznak s tudja azt is, hogy aki az unitárius egyháznak hátat fordit, az önmaga állitja ki magáról a szegénységi bizonyitványt s bizony nem egy esetben kiteszi magát azok gunyolódásának és lenézésének, akik közé lépett. Láthatjuk, hogy ahol erőszakkal, elfogultságból vagy egyéb okból kényszeritenek némelyeket az unitárius vallás elhagyására, milyen erős ragaszkodás nyilvánul meg hitünk és egyházunk iránt. A vallásos gondolkozás tisztasága és igazsága ellen lehet támadást intézni, de a vallásos meggyőződés erejét a lelkekből kiirtani nem lehet.

Nagyon értelmetlen és öntudatlan ember az olyan, aki hitbeli jobb meggyőződése ellenére hitét és egyházát könnyelmüen megtagadja s gyarló lépésével egyházilag a régi gyászmagyarokhoz hasonló nevet szerzi meg a maga számára.

De nemcsak hü és odaadó ragaszkodással viseltetnek hiveink unitárius egyházunkhoz, hanem fokozódó hitbuzgósággal és áldozatkészséggel dolgoznak az egyházi élet belső és külső megerősitésén is. E tekintetben elég lesz egy futó pillantást vetni a főbb dolgokra, melyek a világháboru utáni időben az egyes egyházközségekben létrejöttek s megujulási és megerősödési törekvésekről beszélnek.

Az egyházkör körletében levő 10 egyházközsége közül ötben felekezeti iskola van. Kettőben 3, kettőben 2, egyben 1 tanerővel. A két-három tanerővel biró iskolában a 4-ik tanerőt eddig csak azért nem lehetett beállitani, mert a miniszterium még nem engedélyezte. A felekezeti iskola fontosságát nem szükséges magyarázni. De látni kellene közelről mindenkinek azt a ragaszkodást és sokszor szinte erőt meghaladó áldozatkészséget, melyet a hivek szegénységük ellenére is a felekezeti iskola érdekében kifejtenek.

De egyéb tekintetben is megujulás és fejlődés tapasztalható az egész vonalon. Nincs egyetlen egyházközség, melyben az alkotó szellem meg ne nyilatkozott volna, amióta kisebbségi sorsban vagyunk. *Sepsiszentgyörgyön* nemsokára a háboru befejezése után önálló imaházat létesitettek, hogy hiveink saját otthonukban imádkozhassanak. *Nagyajtán* a község kellős közepén, a legszebb helyen egy több holdas, igen értékes telken iskolahelyiséget és énekvezér-tanitói lakást vásároltak. Előbbit a legmesszebbmenő kivánalmaknak megfelelő módon átalakitották, mintaszerü munkateremmel s egyéb iskolai eszközökkel felszerelték. A Nőszövetség és Ifjusági Kör nagyobbszabásu összejövetelekre is alkalmas helyiséget szerzett, alakitott át és rendezett be. *Brassóban* közelebbről szentelték fel a sok viszontagság között épült templomot, belső emberi lakásokat, hivatalos helyiségeket stb., hogy sok bolyongás és nyugtalanság után a rohamosan fejlődő egyházközség minden szervének nyugodt othona legyen. *Kökösben* pár év előtt uj iskolát épitettek és rendeztek be. *Sepsiszentkirályon* a kulturház készen van és felavatásra vár. *Árkoson* az ujonnan épült és kitünően felszerelt iskola mellett a kulturház szintén fedél alatt van s már készülnek jövő évi felavatására. *Sepsikőröspatakon* az unitárius és református hivek közösen épitenek kulturházat, amit nemsokára befejeznek. *Kálnokon* az egészen ujjászületett egyházi élet nagy lendületet mutat és minden előkészületet megtett arra, hogy a tavaszon a müemlék jelleggel biró ősi templomot nagy áldozattal megujitsa s amellett a hivek áldozatkészségéből és közadakozásaiból az egyházközség anyagi helyzetét szilárd alapokra fektesse és fejlődését biztositsa. *Szentivánlaborfalván* pár hét előtt avatták fel az immár nagyon szükséges, ujonnan épült lelkészi lakást, miután a kulturterem már korábban elkészült. E lelkészi lakás felépitésével a háromszéki egyházkörben a belső emberi lakások mind jókarban vannak. *Bukarestben* is

12 esztendőre lelkészi lakást és irodahelyiséget biztositottak, hogy a szervező munka annál eredményesebben folyjon. *Bölönben* a felekezeti iskola céljára épült épületet a háboru után az állami iskola céljára foglalták le. Ma is abban van elhelyezve az állami iskola. Az egyházközség a felekezeti iskolát egy másik nagyobb épületben helyezte el, amely szintén tulajdonát képezte, azt átalakitotta és berendezte. Két héttel ezelőtt pedig a felekezeti iskola melletti telken ujonnan épült kulturházát avatta fel olyan nagyszabásu ünnepély keretében és lelkes hangulat mellett, ami határtalan örömmel töltött el minden résztvevő unitárius szivet.

E kulturházavatással kapcsolatban külön is meg akarunk emlékezni a bölöni egyházközségről. A háboru előtti időben a bölöni egyházközségnek nagy hire volt tekintélyes vagyona és hitbuzgósága révén. 1200 hold erdő, 500 hold szántóföld, 250.000 koronát meghaladó készpénz volt a birtokában épületei mellett. Alapitványokat tett a székely unitárius ifjuság tanulásának elősegitésére s a hiveket anyagilag nagy mértékben támogatta. Az egyházközség fenntartásához a hivek alig járultak valamivel. El is szoktak attól, hogy az egyházközséget a hiveknek kell fenntartani. A világháboru azonban az egyházközség életében is nagy változást hozott. Az agrárreform következtében 40 hold erdő, alig 30 hold földbirtok maradt; a készpénzt a pénzbeváltás, később a konverzió s egyéb költségek, különösen pedig a felekezeti iskola csaknem egészen felemésztette. Az egyházközség és iskola fenntartásáért a hivekhez kellett forduljon, kik azelőtt az egyházközségtől maguk élveztek támogatást. Eleinte nehezen ment a dolog s bizony a nem remélt változás nemcsak anyagilag rázkodtatta meg az egyházközséget, de jó hirét-nevét is sok tekintetben megtépászta. A különben erőslelkü unitárius hivek rendre mindjobban megbékültek a helyzettel, mindinkább belátták, hogy a kisebbségi sors nehézségei között igazi egyházi életet csak a hivek áldozataival lehet élni. Eleinte megadóztatták magukat a felekezeti iskola fenntartásáért. Később visszaállitották a belső emberek részére a szemes képét, amit az egyházkörben csaknem mindenik egyházközség megtett. Lassanként az egyházi élet rendes kerékvágásba kezdett jutni s biztatóan haladt előre a megujulás utján.

Utóbbi időben örömmel tapasztaltuk, hogy a Nőszövetség vezetése jó kezekben van s tagjai lelkes és eredményes munkát fejtenek ki. Nagy részük volt a kulturház létesitésében, de buzgó munkásságukat hangosan dicséri a templom körüli sok virágágyás és azok mintaszerü gondozása, aminek alapja és kerete már elő van készitve a kulturház előtti téren is.

Az Ifjusági Kör az ágilis énekvezér vezetésével szintén résztvett áldozatokkal és munkával a kulturház megteremtésében. A kiválóan képzett s nagy és értékes irodalmi munkásságáról ismert lelkész, aki elsőrendü gazda is, egyéni sulyával

és tekintélyével mozditotta elő az épitkezést s tette lehetővé a befejezést. Általában az egyházközség tagjai kivétel nélkül osztoztak a kulturházavatási örömben s alig hiányzott valaki az ünnepélyről és közebédről, ami azt mutatja, hogy szorosan állanak immár a bölöni egyháztagok is egymás mellett az egyházi életben.

De mutatja azt is, hogy a bölöni unitárius egyházközség is elérkezett ujjászületése pillanataihoz s régi jóhirnevének visszaszerzésére a hivek buzgósága utban van. Akik azelőtt a nagyvagyonu egyházközség jótéteményeiben természetszerüleg részesültek, mindinkább kezdik belátni, hogy az egyházközség s abban a felekezeti iskola fenntartása, jövőjének biztositása, a kisebbségi sorsközösség tudatának kiépitése egyházias buzgóság és egyéni áldozathozatal által reájuk és utódaikra vár. Most a szegénnyé lett egyházközség gondokkal övezett fontos érdekekell, hogy kitermelje azt a gazdag lelki és anyagi erőt, mely a hivek lelkében, hitbuzgóságában, egyházhoz való ragaszkodásában, fajszeretetében a jelek szerint bőven van elraktározva.

Mi bizunk benne, hogy miként az egész egyházkörben a megujulás szelleme a megmaradás és megerősödés érdekében folyamatban van, ugy a tekintélyes lélekszámu bölöni egyházközségben is az unitárius hit ereje a régi hirnév és tekintély visszaszerzésére mind jobban megnyilatkozik. Bizunk benne, hogy az egyházközségi vezetők egyetértő munkája, a presbiterek felelősségteljes kormányzása a D. F. Egylet alakulatai: a Nőszövetség fáradhatatlan tevékenysége, az Ifjusági Kör egészséges irányban való szervezkedése s általában az összes egyháztagok hitbuzgó élete ujból biztositja azt a vezérszerepet, melyre az egyházközség hivatva van. Bizunk benne, hogy az akadályok nem fognak örökké tartani s rövid idő alatt megszületik az a jobb belátás, amely a dolog természetéből kifolyólag az egyházi és egyesületi munka támogatására önként jön az egész egyházban.

Az eddig tapasztalt nagyarányu munka és mélyen fekvő hitbuzgóság szép reményekre jogosit a háromszéki egyházkör történetében s megerősiti azt a hitünket, hogy megfelelő szellemi irányitás mellett a templomlátogatásban még mindig észlelhető fogyatkozást is mielőbb el fogja tüntetni.

Kovács Lajos.

HARMONIUMOK templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

ORGONÁK uj müvek, orgonajavitások, átépitések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár
Timişoara, III., Bul. Mihai Viteazul 30.
Alapittatott 1888. — Jutányos árak, ajánlat dijmentesen és kötelezettség nélkül.

Dr. Elekes Dénes.
(1879—1937.)

Villámcsapásként hatott a hir, hogy Dr. Elekes Dénes a székelykereszturi főgimnázium felügyelő gondnoka megszünt élni. Hát lehetséges ez? Hiszen Dr. Elekes Dénesben mindenkor a törhetetlen erőt, az elszánt akaratot, a soha meg nem hátráló tervező embert láttuk, aki dacol minden hatalmával az időnek és a mulandóságnak. És mégis igaz a hir. A közélet munkás bajnoka, aki egyházunk és Udvarhely vármegye s tulzás nélkül mondhatnók, kisebbségi magyar ügyünk minden megnyilvánulásában tevékeny részt vett, ma nincsen az élők között. Beszédes ajka elnémult, bizalmat sugárzó szemei bezárultak, munkás kezei lehanyatlottak s egész testén a koporsó hatalma vett erőt. Ime, igy mulik el a világ minden dicsősége... Itt a temetőben, a többi hideg sirok között eszembe jut az elhunytnak pályafutása, forró, küzdelmes és sikerekben gazdag élete. Lelki szemeim előtt megjelenik a tanuló ifju, aki Siménfalváról, a Nyikó vidéke egyik derék falujából a szerető szülők szivétől a gimnáziumban táplálja lelkét a vallás és tudomány igéjével. Látom az ifju férfiut, aki a társadalomban tekintélyes helyet küzd ki a maga számára, amint családot alapit s amint a közélet terén munkálkodik. Az egyháza iránt való szeretetét, magával hozta erre a világra. Kora ifjuságától fogva az egyházi életnek egyik törhetetlen munkás fia volt. Hogy mit tett ezen a téren, különösen a székelykereszturi főgimnázium érdekében, ezt megbecsülni nem a röpke pillanat, hanem csak a történelem tudja. Az egyház csak hálával gondol nagy fiára, aki oly nagy szeretettel zárta szivébe minden gondját.

Az egyház iránt való szeretetével egyenlő volt a székely nép iránt való szeretete. Jól ismerte a székely nép örömét, bánatát, vágyait, reménységét: egész lelkét. A székely nép nótáit, költészetét senki sem ismerte jobban nálánál. Vidám, költői lelkével szerette az életet. A kolostori elzárkozottság távol állott lelkétől. Szerette mindazt, ami magát az életet jelentette. S most midőn meghalt az indiai Nobel dijas költőnek: Rabbindranath Tagorenak szavai jutnak eszembe: „És mert szerettem az életet, tudom, hogy szeretni fogom a halált is". Talán a halált is, amely szintén egy nagy titok, olyan, mint maga az élet, azzal a szeretettel ragadja meg, mint magát az életet.

E bucsuszavak az elköltözöttnek szóllanak. Élete, tevékenysége hirdetik alkotó munkásságának dicsőségét s példára serkentik a még élő és ezután felnövekvő nemzedéket!

Kovács Dezsőné.

Szomoruan szürke esős decemberi napon kisértük utolsó utjára a házsongárdi temetőbe özv. Kovács Dezsőnét. A kolozsvári Unitárius Nők Szövetsége őszinte gyásszal tette ravatalára szerény virágait és mindig hálával és kegyelettel fogja őrizni emlékét. Mert ez a kiváló, a szó legigazibb értelmében erdélyi mentalitásu katholikus asszony, kezdet óta meleg érdeklődéssel kisérte Szövetségünk munkáját. Ahányszor csak hozzáfordultunk, mindig kész örömmel állott szolgálatunkra, jó tanáccsal, buzditással, ha kértük, előadással. Különösen az erdélyi leányok sorsát hordta szivén. Utolsó éveiben, midőn sulyos betegsége szobához kötötte, akkor is azzal foglalkozott, hogy cikkeivel serkentse leányifjuságunkat a mai viszonyok között több előhaladást igérő gazdasági pályák választásaira.

Halála az egész erdélyi magyar asszonytársadalom gyásza. Adja a Mindenható, hogy szelleme közöttünk maradjon s ihlesse mindenkor vezetőinket, hogy az általa mutatott uton haladjunk előre!

Szilassy Tóth Vilmos.
(1865—1937.)

Hullnak, hullnak, egyre hullnak,
Szine, lángja a magyarnak.

A régi gárdának egyik nemes alakja, a székely sokoldalu tehetség egyik kiváló példája, nevelésügyünknek egyik derék harcosa november hó 23-án a borongós őszi köddel elköltözött mi tőlünk egy magasabb világba. S hogy elment, azóta látjuk azt az ürt, amelyet hátrahagyott, de azt a gyönyörü munkateret is, amelyet olyan nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel betöltött.

Kis diák koromban láttam először. Szép, daliás alak volt. Ajkán mindig ott lappangott valami jóizü tréfa. Az életet szerette, mert hivatását teljesen betöltötte. Neki a nevelés munkája s az énekvezéri tisztség nem volt teher, mert hivatására mindenképpen fel volt készülve. Tanulmányait Abásfalván kezdette, ahol született s ahol édes apja: Tóth Zsigmond kántortanitó volt. A gimnázium négy alsó osztályát Székelyudvarhelyen, a tanitóképzőt pedig Székelykereszturon végezte, mely intézet annyi kiváló erőt adott a magyar tanügynek és az unitárius egyházi életnek.

1884-ben választották meg énekvezér-tanitónak Szentábrahámra s itt teljesitette nemes, lelkesedéssel és az igazi te-

hetség odaadásával és szeretetével a népnevelés magasztos hivatását nyugalomba vonulásáig. Sokoldalu tehetség volt. A zene csaknem minden ágában otthon volt, szépiró, rajzoló, festő volt egy személyben, amellett a kertészethez és gazdálkodáshoz is értett. Már 1886-ban jól szervezett ifjusági egylet és kitünő dalárda tesz tanubizonyságot erejéről és népnevelő munkásságáról. Az iskolában a tanulás iránti vágyat fel tudta ébreszteni. Ezt bizonyitja az a tény, hogy tanitványai közül rendkivül sokan közép- és felsőbb iskolai tanulmányokat folytattak. Valóban Szentábrahám azok közé a falvak közé tartozik, melyből a legtöbb tanult ember került ki. Ez a tény a falu veleszületett hajlandóságai mellett a kitünő tanitónak is az érdeme.

Egy időben divattá lett az iskolák államositása. Tóth Vilmosból is állami tanitó lett. Ez a körülmény azonban egy cseppet sem befolyásolta egyházias buzgóságát. Isten nemcsak jó szivvel, hanem helyes itélőképességgel is megáldotta. *Ugy szolgálta az állami iskola ügyet, hogy Isten iránt való kötelességét sem hanyagolta el.* Az egyház iránt való szeretete sohasem lankadott. Az a helyes meggyőződés uralkodott benne, hogy igazi jó állampolgár csak az lehet, aki egyházának is hüséges fia. A vallás kihat az emberi tevékenység egész területére s belőle származik minden szép, minden jó és minden nemes.

Tóth Vilmos nyugalombavonulása után sem sülyedt tétlenségbe. A székely népművészet remekeit kutatta, tanulmányozta és gyüjtögette, érdekes szép falusi történeteket irt. A Magyar Nép cimü néplapban sok szép népdal jelent meg az ő gyüjteményéből.

Az unitárius népnevelés egyik legértékesebb alakja mult el vele. Emlékét szeretettel áldják tanitványai, barátai, bánatos özvegye és a székely népművészet kedvelői. *B. P.*

Ifj. Vernes József.

1937 december hó 7-én, 47 éves korában következett be elhunyta; váratlanul jött és igen fájdalmasan érintette minden jó ismerősét. Családján kivül, amelynek pótolhatatlan, melegszivü feje és gondozója volt, érzékeny és nagy vesztesége a kolozsvári unitárius egyházközségnek is, mert igen értékes, vallásos lelkületü és egyházához ragaszkodó tagját vesztette el benne, aki a kolozsvári unitárius egyházközség iskolaszékének is egyik érdeklődő tagja volt. Rokonszenves egyéniségén, jellemének és lelkületének több nemes vonásán kivül, amelyek között nem utolsó az öreg szülők iránti hálás szeretetből és tiszteletből fakadó példásan gyöngéd gondoskodás, életének egyik nevezetes tanulsága az, hogy miként lehet valakinek egyszerübb sorsban is, lelki finomsággal és müveltséggel, magá-

nak és állásának becsülést, tekintélyt és elismerést szerezni. Ez a tanulság szinte isteni gondviselésszerünek látszik annak tudása és mérlegelése által, hogy ő azt az ipari foglalkozást, amely neki kenyeret adó élethivatása volt, nemcsak a gimnáziumi érettségi vizsgának sikeres letétele, hanem 3 évi egyetemi jogi év lehallgatása után választotta életpályájául a megváltozott helyzet és körülmények bölcs és helyes mérlegelésével.

Váratlan hirtelenséggel, aránylag elég fiatal korban bekövetkezett halálát a világháboruban szerzett szivgyengeség okozta.

A csendes hősiességgel megküzdött „nemes harc" után emléke áldott, nyugalma csendes legyen és találja meg jutalmát az örök jutalmazás honában. —*i*—*y*.

Házavatás Szentiványlaborfalván.

Szentiványlaborfalva egyike a távoleső és kevés lélekszámmal biró egyházközségeknek. Neve leginkább arról ismeretes egyházunknál, hogy itt született Berde Mózes és innen származnak az egyháznál nevezetesebb szerepet betöltő Szent-Iványi-ak.

Mindemellett az alig 190 lélekszámmal biró egyházközség ugy látszik emlitésre méltó kitartással munkálkodott e nehéz viszonyok között is haladása érdekében.

Ezelőtt három évvel épitette meg a D. F. Egyleti termét, régi magyar diszitéssel ellátott szinpaddal berendezve. Ezelőtt két évvel nyilott meg a magyarság érdekét előmozditó „Hangya"-szövetkezet, melynek létesitésében és irányitásában éppen az unitárius lelkész viszi a vezérszerepet.

Ez évben pedig nov. 8-án ünnepélyes keretek között adták át rendeltetésének ujonnan épült, rendkivül izléses kivitelü és praktikus beosztásu lelkészi házát, amely mindamellett, hogy az egyházközség költségvetésében 25.000 lejből kellett volna felépüljön — a lelkész kitartó fáradozása folytán 80.000 leit meghaladó adományokból épült fel és bármelyik egyházközségnek diszéül szolgálhat.

A házavató ünnepély az egész vidékből összesereglett közönség előtt zajlott le.

Szent-Iványi Sándor teol. tanár egyh. kiküldött tartotta házavató beszédét, amelyben meghatóan ecseteli hitünk erejét. Megéreztük a beszéd hatása alatt, hogy a tudománynak semmiség hegyeket szétrobbantani, városokat emelni vagy sülyeszteni — a bibliai Jerikó falai legendás szétrombolásához képest, vagy a vöröstenger hullámainak szétválasztásához képest — mégis akiknek kebelében erős hit lakózik, azoknál eltünik minden lehetetlenség.

Az ünnepély fényét emelte Dr. Lőrinczi István a papiház

céljáról mondott előadása. Továbbá Dancs Pál énekvezéri szereplése és Gazdag Miklósné igen kellemes szólóéneke.

Végül a lelkész megható szavakban mutatott reá arra, hogy mikor ő a lelkészi pályára indult, akkor misszióját valahogyan a lelkek és szellemek kiépitésében vélte megtalálni, de ugylátszik, hogy a lelkészi misszió vagy a lelkész kritériuma inkább a házak épitgetésében kell mutatkozzék, a többi másodhelyre kerül. Igy a jó lelkipásztor ma inkább csak jó pallér, mert épiteni tudott. Ezekután a lelkész megköszönte a nemes adakozóknak segitségét, kiemelvén közölük az önzetlenségéről és nemeslelküségéről ismeretes Dr. Szent-Iványi Gábor köri gondnokot, aki a lelkész szavai szerint minden lelkészi munkájában felbecsülhetetlen erkölcsi és anyagi támogatója volt.

Ünnepély után a gyülekezet a papi ház elé vonult, melynek bejárata fölé függesztett unitárius cimer dombormü szimbóluma alatt adja át egyházunk képviselőjének a lelkész az uj papi házat.

Szent-Iványi Sándor, mint egyházi kiküldött átvéve a ház kulcsát, meleg szavakban köszöni meg a lelkész fáradozását, valamint az őt támogató egyházközségi tagoknak munkáját. Kéri Istennek áldását a házra és ezzel a kulcsot az egyházközség gondnokának átnyujta, aki megnyitván az ajtót, a közönség megtölti a papilakást, lelkes óvációban részesitve a lelkészt.

Dr. F. e.

Krisztus és a fenyőfa.

Legenda. Irta: Végh Mátyás.

Mikor Krisztust halni vitték,
Üzé, hajtá a sok pribék.
Nehéz kereszt nyomta vállát,
Megpihenni mégse hagyták.
Golgota hegy oldalába
Sudar fenyő árnyékába
Mégis . . . mégis pillanatra
Megállhata, megnyughata.
Sudar fenyő szivós ága
Mindannyia karddá válva,
Lehajolt a Megváltóra,
Hogy megvédi, hogy megója.
Krisztus urunk, amint látja,
Mit akar a fenyő ága —
Szóla hozzá szelid szóval:
Légy megáldva minden jóval,
Se forró nyár, se hideg tél
Soh'se bántson jóságodér':
Örök zöldben virulj békén,
Magas hegyek meredekjén.

Karácsonyfa ünnepélyek. A kolozsvári kollégiumunk cserkészcsapata és tanuló ifjusága december hó 17-én és 18-án kedves ünnepély közepette karácsonyfa-ünnepélyt rendezett. — A Nőkszövetsége a szegény gyermekeknek szintén szép ünnepélylyel és sok ajándékkal kedveskedett. — Az Irisz-telepi Nőkszövetsége karácsony másodnapján müsoros karácsonyfa-ünnepélyt rendezett.

Esküvő. *Lőrinczy Dénes* tordai unitárius lelkész december hó 11-én házasságra lépett *Lőrinczy Ánikával*, néhai Lőrinczy Dénes tordai esperes-lelkész leányával. Az ifju pár december hó 12-én, vasárnap délután fél 6 órakor, a tordai unitárius templomban részesült egyházi áldásban, mely alkalommal hiveink és az érdeklődők a templomot zsufolásig megtöltötték. Az esketést *Fekete Lajos* ürmösi lelkész végezte. Az ifju házaspárnak örömöt, boldogságot kivánunk egy hosszu sikeres életen át.

A bölöni nagy ünnepély.

A köri Dávid Ferenc Egylet közgyülése és kulturházavatás.

1937 év november 14-én lélekemelő nagy ünnepély zajlott le a bölöni szép és nagy egyházközségben. Ekkor tartotta ugyanis a köri D. F. Egylet évi rendes közgyülését, mikor megemlékezett vallásunk nagy alapitójának vértanu haláláról és bensőséges, lelket megható ünnepély keretében felavatta közmüvelődési házát. Szép minden ünnepély, midőn Déva várának vértanuvá magasztozott rabjára gondolunk s róla kegyeletes ünnepély közepette megemlékezünk, de igazán értékessé csak akkor válik, hogy ha a megemlékezés nemcsak

A bölöni D. F. E. Unitárius Nők Szövetsége 1937. szept. 11.

érzelmes szavakban nyer kifejezést, hanem jelentős alkotásokban is. És a bölöni ünnepély ilyen volt. S ha van összeköttetés az égiek és földiek között, Dávid Ferenc lelke megelégedéssel szemlélte ezt a szép ünnepet s megnyugvással mondhatta: Ime, ezek az én követőim.

Az ünnepély sorrendje különben a következő volt: délelőtt 10 órakor a szép nagy templomban istentiszteletet, melyen a gyülekezeti éneket Dancs Pál árkosi énekvezér, a kétszeri D. F. E. karéneket pedig László Ferenc énekvezér vezette, tartalmas, megható imát és mélyen szántó beszédet pedig Lőrinczy László kadácsi lelkész mondott. A közmüvelődési ház épitésének történetét pedig Lőfi Ödön helybeli lelkész adta elő.

A délutáni emlékünnepélyen a közmüvelődési házban a gyülekezeti éneket szintén Dancs Pál árkosi énekvezér vezette. Tartalmas avató imát Kovács Lajos köri esperes tartott. Dr. Lőrinczy István a köri egylet tevékeny elnöke eszmékben gazdag megnyitóval mutatott

rá a nap jelentőségére. Ifj. Darkó Lajos pedig Dávid Ferenc emlékverset szavalt szép sikerrel. Fülöp Árpád lelkész pedig alkalmi ódát adott elő nagy hatással. Tana Baba és Tana Sárika, Tana Albertné harmoniumkiséretével énekduettet adtak elő a hallgatóság nagy lelki épülésére. A meg nem jelenhető Dr. Kerekes István *Kulturfeladataink* cimen irott, mélyen szántó, irányt mutató felolvasását Taar Géza ajtai lelkész olvasta fel. A bölöni D. F. Dalkör magyar népdalok előadásával, a mindig tevékeny és buzgó Pál Tivadarné pedig „A hitetlen" cimü költemény müvészi elszavalásával, Bede Emil szintén müvészi énekszólóval Gazdag Miklós kisérete mellett tették feledhetetlenné az ünnepies pillanatot. Rostás Dénes tartalmas titkári jelen-

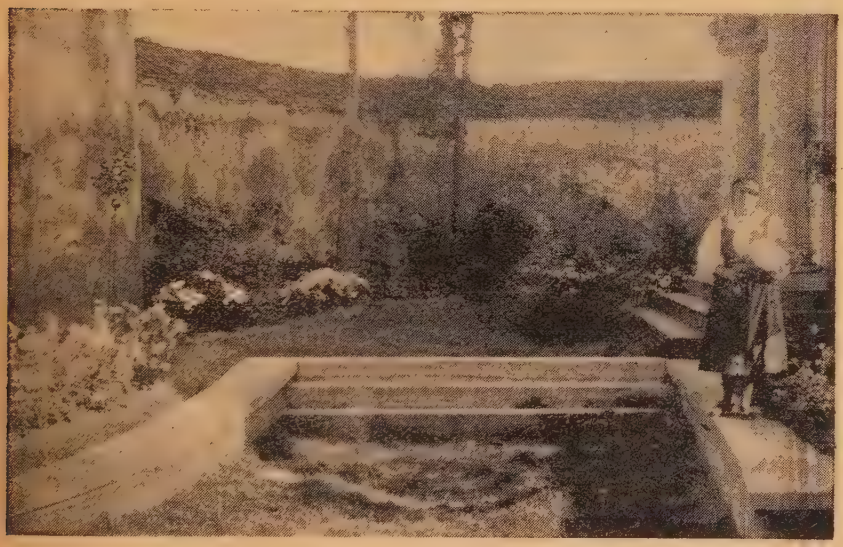

Főbejárat a bölöni unitárius templomhoz. (Tana Rákhel).

tése és Lőfi Ödön helybeli lelkész szellemes és tartalmas bezáró beszéde után a gyül s a gyülekezet énekével bezárult.

Ez az egész napra terjedő müsor már magában is mutatja, hogy nagyszabásu ünnepélye volt a bölöni egyházközségnek. Valóban: igazi ünnepély volt. Ezt érezte az ember ottléte alatt minden percében. A délelőtti istentisztelet, a közmüvelődési ház értékét erőteljesen kidomboritó beszéd, a közmüvelődési ház történetének egyszerü, de nagyon megkapó, szinte megrázó ismertetése, amely oda csucsosodott ki, hogy az egykor gazdag egyházközség a maga jeleni szegénységében megtalálta az igazi, a lelki gazdagságot s igy épité meg a maga közmüvelődési házát a nincstelenség közepette is.

Bölön, amint lapunk más helyén szó van róla az agrárreform következtében anyagi javakban sokat veszitett, de nyert is — *megtalálta önmagát.* A Dávid F. Egylet nem vált üres malaszttá, hanem

élő valóság, alkotó, teremtő egyesület lett, mint amilyennek lennie is kell. A közművelődési házat is a *D. F. Egyletek* — és pedig a *Dávid Ferenc Ifjusági Kör*, a *D. F. Nőkszövetsége* és a *D. F. Dalkör* együttes munkássága és áldozatkészsége teremtette meg. Erre a célre adományozták összes eddigi vagyonukat, végezték az épitkezés alatt a felügyeleteket, szedték össze az adományokat s irányitották a hivek közmunkáját.

Örömmel jegyezzük fel, hogy a D. F. Egyleti és házavató ünnepségen és közebéden résztvettek: Dr. Ferenczy Géza, a községi elöljáróság a jegyzővel és a biróval, a helybeli református és gör. keleti egyházközségek lelkészei, kebli tanácsa és Nőkszövetsége tagjai teljes

Nők és leányok bejárata a bölöni unitárius templomhoz.

számban, valamint az állami iskola hét tagból álló tantestülete. Ha még megemlitjük azt is, hogy a 300 teritékes közebéd összes szükségleteit a Nőkszövetségi tagok szedték össze és állitották elő közadakozásból, akkor a lényeges részét följegyeztük a bölöni unitárius élet mostani szép történetének.

A nők diszitő munkája a bölöni templom körül.

Midőn a vonaton Apácán keresztül utazunk, egy gyönyörü, hatalmas égbenéző épület: a bölöni templom ragadja meg figyelmünket. Az égbenéző fehér falak, a hatalmas oszlopok messzire hirdetik, hogy itten az egy Isten tiszteletére épült a templom. A régi vár és hatalmas templom önmagukban is nagyszerü látványt nyujtanak. De sohasem lehet valami olyan szép, hogy annál szebb ne lehetne. Egy

arab közmondás azt mondja: aki fölvirágozza a házát, annak föl van virágozva a szive is. Igen, minálunk a házak nemcsak tiszták, hanem szépek, kedvesek és virágosak is. A székely asszonyt, a magyar nőt tisztaságban, izlésben, a szép szeretetében senkisem mulja fölül. Ámde sokhelyen azt látjuk, hogy a *maguk házát* fölvirágozzák, minden diszszel felékesitik, de az *Isten házát* és környékét kietlennek, hidegnek, gondozatlannak hagyják . . .

A bölöni Unitárius Nőkszövetsége ebben a tekintetben is példaadó munkát végzett. A templom környékét gyönyörüen feldiszitették virágágyásokkal, pedig a talaj valóságos kőrengeteg volt, melyet a Nőkszövetség tagjai kihordottak és helyébe kasokkal, zsákokkal hor-

Férfiak és legények bejárata a bölöni unitárius templomhoz.

dották a jó földet és komposztot, s az igy elkészitett ágyásokba saját költségükön brassói és nagyenyedi kertészetekből hozatták a sokféle virágot és rózsákat. Ifjabb és idősebb asszonyok a szó szoros értelmében versenyeztek a helynek minél változatosabbá és szebbé tételében. Tana Rákhel nőszöv. tag pedig egész éven keresztül állandóan rendezte, ápolta, gyomlálta, ültette az egész telepet — aki valóban megérdemli, hogy neve külön is megemlittessék — mert a közmivelődési ház épitése alatt is állandóan mindenre felügyelt.

A képek beszélnek önmagukról. Bölönben nemcsak a maguk házát, hanem Isten házát is feldiszitették.

Nyilvános köszönet. Tana Rákhel és Nagy Elekné a bölöni Unitárius Egyházközség részére egy kötött urasztali teritőt adományoztak az új Közművelődési Ház felavatási ünnepének emlékezetére 8000 lei értékben. Fogadják a nemesszivü adományozók az Egyházközség hálás köszönetét és elismerését.

Bölön, 1937 december hó. *Lőfi Ödön*, lelkész.

P. Szentmártoni Kálmán: Gromo, János Zsigmond testőrkapitánya uj megvilágitásban. 22 oldal. Különlenyomat a „Keresztény Magvetőből."

Ujabb időben divatba jött, hogy Erdély történetének legértékesebb szellemi-erkölcsi kincsét: a szabadelvüség magasztos eszméjét is megtagadják s ezzel együtt János Zsigmond fejedelem értékét is csökkenteni igyekeznek. Dr. vitéz Kárpáthy-Kravjánszky Mór gödöllői paptanár a vatikáni könyvtárban igen értékes adatokat kutatott föl Gromoról, János Zsigmond testőrkapitányáról. Ez a testőrkapitány tulajdonképpen azért állott János Zsigmond szolgálatába, hogy a római katholikus érdekeknek képviselője, védelmezője legyen. Gromo tapasztalatairól feljegyzéseket készitett s János Zsigmondról is jellemrajzot irt. Gromo jellemzése és adatai oly megvilágitásban kerültek napvilágra, amelyek a valóságtól sok tekintetben távol esnek. Szentmártoni Kálmán a János Zsigmond korának alapos ismeretével a téves következtetéseket és nem találó megvilágitást e füzetében helyreigazitja s megállapitja, hogy az ujabb adatok semmit sem változtatnak azokon a komoly megállapitásokon, amelyeket ő János Zsigmondról szóló könyvében napfényre hozott. Az alapos történeti tudással, folyékony irályval megirt füzet nemcsak unitárius, hanem a történeti igazság szempontjából is jelentős tanulmány.

Jakab Elek élet- és jellemrajza. Az Unitárius Irodalmi Társaság Dr. Ferenczy Géza elnök által kitüzött pályadij mellett kétszer hirdetett pályázatot „Jakab Elek élet- és jellemrajzá"-nak megirására, különös tekintettel munkásságának unitárius vonatkozásu jelentőségére. A kétszeri pályázat eredménytelen maradt. Ezért Dr. Gál Kelement bizta meg a Társaság a mű megirásával. Amint azt már jeleztük, a munka készen van. Már a kézirat a nyomdában van. Terjedelme 12—13 nyomtatott iv lesz. Dr. Gál Kelemen előfizetési felhivást bocsátott ki. Ára 120 lej, bolti ára 150 lej lesz. Felhivjuk olvasóink figyelmét e felhivásra s a magunk részéről is kérjük, hogy minél többen csatlakozzanak az előfizetők sorába.

„A Szabadelvü Keresztények és Vallásos Szabadság Nemzetközi Társulatának Konferenciája, Oxford, Manchester College, Augusztus 3—8." Csifó N. Lásztó és Erdő János szerkesztésében.

A Szabadelvü Keresztények és Vallásos Szabadság Nemzetközi Társulata 1937 augusztus hó 3—8 napjaiban tartotta meg nagy-

fontosságu konferenciáját Oxfordban. A konferencia hivatva volt válaszolni a vallás- és lelkiismereti szabadság ellen folytatott teológiai és politikai támadásokra és üldöztetésekre. Ugyanakkor átvizsgálva és értékelve a Szabad Kereszténység lényegét és hitvallását, szétküldje a világ népeihez, mint a „világ szükségét", amely képes megváltani az emberiséget a mai lehetetlen helyzetéből és utat mutatni egy tisztultabb emberi életre, vezetni az emberiséget Istenországa felé. A Csifó N. László és Erdő János szerkesztésében megjelent kis könyv ezt a nagyfontosságu konferenciát ismerteti, az ott elhangzott előadásokat, javaslatokat, határozatokat és végül az elfogadott hitvallást. A könyv értékes. Ajánljuk megvételre. Ára 20 lei.

Bölcsesség igéi.

Az Isten nincs elrejtőzve, csak a mi szemeink nem képesek Őt meglátni.

Két vak embernek a vitája a világosságról hasonlatos az emberek vitájához az Istenről.

Külömböző nyelvek, de ugyanaz az ima, külömböző imák, de egy az Isten.

Sohase probáld az imádban megtanitani az Istent, hogy mit tegyen éretted, hanem inkább kérjed, hogy Ő tanitson meg téged arra, hogy te mit tegyél érette.

Isten vagy veled, vagy ellened van Cselekedeteidtől függ.

Kezekeinket használva erősek leszünk, eszünket használva bölcsek, de ha a szivünket h sználjuk, könyörületesek leszünk.

Amint egy tó a hegy lábánal a hegy tükre, épen ugy a mult az emberiség tükre.

A mi testeink csak hidak, melyeken át a lelkek közlekednek egymással.

Minden ember boldogan élhetne a földön, Isten teremtett mindenki számára elég helyet és levegőt, csak az emberekben nincs meg a jóakarat.

Szabadságában a nap fényesebben ragyog, a levegő tisztább és a méz édesebb.

Meghalni a vallásért és szabadságért két életet jelent és nem halált.

Egy farkas sohasem tudja a farkastársát ugy leigázni, mint az ember leigázza az ő embertársát.

Mikor a szabadságért küzdesz, nemcsak magadért, hanem a világ minden rabszolgájáért teszed azt.

Valahányszor az emberek a földért harcolnak, az Isten közöttük áll és suttogja „Én vagyok a tulajdonos."

A jó szokások kimélyitik az életet és az embereket testvéri egyetértésben tartják.

Ha valaki sárral dobál a napra, a saját arcába hull vissza az, ha valaki kővel dobál Isten felé, a fejére hull az.

Jobb ha jócselekedeteidet elfelejtik, mintha rossz cselekedeteid miatt lész hires. *Forditotta: Csifó N. László.*

Olvasóinkhoz. Felkérjük olvasóinkat, hogy amennyiben tovább nem kivánják járatni lapunkat, sziveskedjenek visszaküldeni, vagy pedig levelező-lapon erről értesiteni. Akik lapunk ez évi januári számát elfogadják, vagy a lapot vissza nem rendelik, ugy tekintjük, hogy tovább is előfizetőink vagy tagjaink sorában fognak maradni. *Tiszteletel kérjük az előfizetési és tagsági dijak rendezését.*

Az első kulturdélután a jelen évadban december hó 3-án volt, mikor olaszországi utjában szerzett tapasztalatairól igen érdekes felolvasást tartott *Márton Lily* a jeles irónő. Gyönyörü darabokat adott elő a Lakatos-quartett. Haffner Böske opera-áriákat énekelt, G. Hihn Irén remek énekével, Tulogdy Sarolta pedig müvészi zongorajátékával tették feledhetetlenül élvezetessé a kulturdélutánt. Ezekhez járult Dr. Boros György püspök felolvasása, aki Keller Helénről irott regényes életrajzából olvasott fel egy lebilincselően érdekes részletet. A kulturdélután oly nagy közönséget vonzott, hogy a tágas püspöki lakás teljesen megtelt érdeklődő közönséggel.

Meghivó. A Dávid Ferenc Egylet 1938 évi január hó 15-én, d. u. 5 órakor tartja *évi rendes közgyülését*, melyre a tagokat és érdeklődő közönséget ezennel meghivja az Elnökség. Cluj-Kolozsvár, 1938 jan. 1. Tárgysorozat: I. Ünnepies rész. 1. Egyházi ének. 2. Imát mond Nagy Dénes járai lelkész. 3. Elnöki megnyitó. 4. Szaval saját költeményeiből: S. Sillay Erzsébet. 5. Felolvasást tart Erdő János s.-lelkész. 6. Szaval Ifj. Gyallay Pap Domokos. II. Hivatalos rész. 1. Titkári jelentés. 2. Pénztári jelentés. 3. Választások (elnök és vál. tagok).

Meghivó. Az Unitárius Egyetemes Lelkészkör a legközelebbi főtanácsi ülést megelőző délelőtt 1938 január 15-én 9 órai kezdettel Kolozsváron a szokott helyen *évi rendes közgyülést* tart, melyre a tagokat tisztelettel meghivom. Siménfalva, 1937 dec. 20. Pál Dénes, elnök. Tárgysorozat: 1. Egyházi ének. 2. Ima: Biró István. 3. Elnöki megnyitó és bejelentések. 4. Tárgysorozat megállapitása. 5. Jegyzőkönyv-hitelesitők kinevezése. 6. Hivatalos iratok előterjesztése és jelentés a lelkészkörök évi müködéséről. 7. Előad: Nagy Dénes. 8. Lelkészkör pénztárjelentése: Ekárt Andor. 9. Jelentés az „Unitárius Szószék" állapotáról: Sigmond József. 10. Esetleges inditványok. 11. Bezáró.

Ujévi üdvözlet. A kolozsvári unitárius hívek a jelen év ujév napján is a főtisztelendő püspök urat a lakásán fölkeresték és melegen üdvözölték. Az üdvözlő beszédet Vári Albert dékán mondotta. A főgondnok uraknak irásban fejezték ki jókivánságaikat.

A Főtanács január hó 16-án lesz. A tárgysorozatot a december hó 30-án tartott E. K. T. gyülés megállapitotta, a meghivókat szétküldötte.

Dr. Elekes Dénes főiskolai felügyelő gondnok temetése. A székelykereszturi főgimnázium és Téli gazdasági iskola nagy halottját: Dr. Elekes Dénest december hó 28-án kisérte el utolsó utjára szeretett családja s ismerőseinek, barátainak és tisztelőinek nagy sokasága. A halottat a főgimnázium előcsarnokában ravatalozták fel, ahol délelőtt 10 órakor Ütő Lajos tartott gyönyörü imát és a nagy halott érdemeit méltató beszédet. Dr. Szolga Ferenc igazgató pedig az intézet nevében mondott tartalmas beszédet, kimutatva azt a nagy szeretettől áthatott munkát, melyet Dr. Elekes Dénes, mint felügyelő gondnok kifejtett. Benczédi Pál kolozsvári vallástanár pedig az Unitárius Egyház Tanácsa és a testvér főgimnázium nevében bucsuzott Dr. Elekes Dénestől, aki 30 esztendőn belül minden egyházi, társadalmi és magyar ügynek, fáradhatatlanul kitartó munkása volt.

A temetési menet a város végéig kisérte a nagy halottat, mikor a városiak egy része elmaradott, a többiek pedig kikisérték Siménfalvára. Siménfalván ujabb nagy gyászoló tömeg csatlakozott a menethez, amely a nagy halottat szeretett szülőinek a sirjához kikisérte, ahová őt is, édes apja és anyja mellé eltemették. A temetőben Pál Dénes siménfalvi lelkész tartott gazdag tartalmu bucsubeszédet. A főgimn. nevében Balázs Zsigmond h. igazgató, a gazdasági iskola részéről Boros György tanár, az ügyvédi kar nevében Dr. Ferenczy Pál, az egyházkör nevében Katona Ferenc esperes, a szövetkezeti élet szempontjából pedig Lőrinczy István tb. esperes méltatta és bucsuztatta Dr. Elekes Dénest, akiben élete egyik legjobb barátját is siratja.

A göröngyök ráhullottak a koporsóra. Dr. Elekes Dénes

nem lesz már többet közöttünk. Élete munkássága, alkotásai azonban biztositják számára azt, hogy elfeledni nem lehet.

Cserkészek munkája Kolozsvárt. Az Unitárius Kollégium cserkészcsapata szép munkát végzett. Az ősz folyamán gondozta és rendben tartotta az unitárius elődeink sirját és halottak napján virágot helyezett azokra a sirokra, melyeknek nincsenek hozzátartozói itten. Másik s igazán nagy munkája a cserkészcsapatnak, melyben az u. n. öreg cserkészek (főiskolai ifjak) is részt vettek: *egy vitorlás repülőgép* elkészitése. A gépet illetékes tényezők fölülvizsgáltak és jónak találták. Nemsokára megtartják a próbarepülést.

Értesités. Az Unitárius Tanitók Ált. Egyesülete 1938. január 15-én (Főtanács előtti napon) d. u. 4-kor értekezést tart az unitárius kollégiumban, melyre a tagokat tisztelettel meghivom. Cluj, 1937. dec. 30. *Patakfalvy Zsigmond*, egyes. elnök.

Nyugtázás.

A kolozsvári Iris-telepi imaház berendezésére adományoztak: Fikker János 100 lei, Kállay Istvánné 6 darab függönyt az egyleti helyiség ajtajára és ablakaira, Tóth István főgimnáziumi tanár 6 darab szines linoleum metszetet, 600 lei értékben. Az 1937 december 4-én tartott jótékonycélu estély javára természetbeli adományokat adtak: Benedek Sándorné, Ürmösi Józsefné, Fodor Jolán, Berki Margit, Orbán Sándorné, Iszlay Margit, Jánosi Böske, Borbély Ferencné, Ürmösi Irmuska, Gálffy Béla, Guráth Béláné, Lengyel Baba és Ibolyka, Filep Imre, S. Nagy József és Pálffy László. Pénzbeli adományokat adtak: Dr. Varga Béla 100 lei, Dr. Kiss Elek 100, Vári Albert 100, Ürmösi József 100, Dr. Fazakas János 100, Szent-Iványi Sándor 100, N. N. 100, Dr. Hintz Györgyné 100, Kauntz Józsefné 100, Ürmösi Károly 50, Gálffy Lőrinc 50, Ürmösi Irmuska 50, Dr. Szatmáry János 30, Kálmán Lajos 30 lei. Az estély tiszta jövedelme 1224 lei volt. Amidőn a fenti szives adományokat köszönettel nyugtázzuk, egyben kérjük hittestvéreink és ügyünkkel rokonszenvezők további segitségét és támogatását. Szükségünk van harmóniumra és Énekes könyvekre, valamint székekre, asztalra és egy könyves szekrényre az egyleti helyiség céljára. Minden adományt és megkeresést a Kolozsvári Unitárius Lelkészi Hivatal Cluj, C. M. Foch No. 11 cimére kérünk.

Esküvő. *Ferencz József* budapesti lelkész és *Kadli Nagy Magda* december hó 29-én házasságot kötöttek. Az egyházi áldást Szent-Iványi Sándor teol. tanár adta rájuk. Az ifju házaspárnak örömöt és boldogságot kivánunk egy hosszu sikeres életen át.

Nyugtázás helyszüke miatt a jövő számunkra maradt.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „Pallas“ könyvnyomda Cluj—Kolozsvár, Strada Vlăhuța 3.